

Català I

L'estàndard oral

Neologia sintàtica

Neologia sintàtica

- Així com la lèxica es fixa segons la presència en diccionaris, la sintàctica hauria de tenir com a referència les regles sintàctiques definides a les gramàtiques.
- La neologia lèxica no és, en general, vista com una incorrecció flagrant perquè es considera una necessitat generada per les noves realitats que sorgeixen com a conseqüència de l'evolució.
- Des d'aquesta perspectiva, la neologia sintàctica és lògic que sigui considerada com una transgressió (especialment si és un calc), com una incorrecció innecessària, perquè en teoria les llengües disposen dels recursos sintàctics per a totes les necessitats expressives.

Neologia sintàtica

“Ús no sexista del llenguatge”.

El considerem i el presentem com un cas especial de neologia sintàctica, perquè és planificada i pel gran abast que té en la societat: promotors potents i prestigiosos i acòlits molt actius, que ho tenen com a bandera (UNESCO, ministeris, conselleries, escoles [Ampa], llibres d'estil). L'escola ho transmet sistemàticament encara que en graus diferents.

Neologia sintàtica

“Ús no sexista del llenguatge”.

Perquè s’entengui ràpidament, se solen posar uns exemples de significats diferenciats (assimetries):

- peixeter/peixetera
- marmanyera
- un qualsevol / una qualsevol
- home públic / dona pública

Neologia sintàtica

Base de la proposta

- 1) A la societat hi ha sexisme, androcentrisme i paternalisme
- 2) La llengua, que està adaptada als usos socials, reflecteix en l'estructura aquestes lacres.
- 3) La llengua, per la funció definidora que té, transmet i perpetua els valors masclistes
- 4) Cal modificar la llengua (les regles) mitjançant algunes mesures

Neologia sintàtica

1) A la societat hi ha

- sexisme
- androcentrisme i
- paternalisme

Sexisme

- Actitud de menyspreu cap als individus d'un sexe i les seves accions:
  - Insults: no siguis nena!
  - Refranys: dues filles i una mare, tres dimonis per a un pare

Androcentrisme

Preminència de l'*home* en la societat, en la història i en la visió del món.

- Punt de vista sobre el món i la història sota el prisma del que han fet els homes, no les dones. Per exemple:
  - pèrdua de nom de la dona quan es casa; estereotips socials com ara “metges i infermeres, directius i secretàries”; ordre dels cognoms; paper subaltern de la dona: generala, mestressa (dona de...)
  - Exemples històrics: Gentileschi, la figura del contratenor, l'escassedat de compositores...

Paternalisme

(conseqüència del sexisme i de l'androcentrisme)

- “Dones i criatures, primer!”
- Convencions de la “bona educació”
- Tracte de “senyoreta”

Neologia sintàtica

2) La llengua, que està adaptada als usos socials, reflecteix en l'estructura aquestes xacres.

- Com ho reflecteix?

Neologia sintàtica

Emmascarant o amagant la dona en:

- Valor genèric dels masculins (per l'associació gènere-sexe).
Ex: l'home, els pares, els conductors imprudents, atenció al client, els gossos...
- Concordança gramatical en masculí quan un adjectiu es refereix a noms entre els quals n'hi ha algun de masculí. Ex: la carn i el peix són caríssims, el cotxe i la moto avariats... En Pere i la Maria són casats.
- Manca tradicional de lèxic femení

Neologia sintàtica

3) La llengua, per la funció definidora que té, transmet i perpetua els valors:

- masclistes
- etnocèntrics
- religiosos

Neologia sintàtica

4) Cal modificar la llengua (les regles) mitjançant algunes mesures:

- a) versió moderada: alumnat, direcció, ciutadania...
benvolgut company/ benvolguda companya, (veg. llibres d'estil: UPF, UPC, Ajuntament de Barcelona, etc.)
- b) versió radical: els i les noies; seran capaces i capaços;
textos d'autores i d'autors consagrades; La Júlia, en Jesús i la Maria han estat premiades.

Neologia sintàtica

Crítica de la proposta

1) Lingüísticament té l'inconvenient de ser ambigua i incoherent

- La versió moderada (possibilista) és testimonial i només proposa alguna modificació com a concessió, però no qüestiona les regles de concordança de la gramàtica ni el valor genèric del masculí
- La versió radical violenta la llengua i arriba a proposar “girar la truita” fent la concordança amb el femení.

Neologia sintàtica

2) Aquesta proposta duta fins a les últimes conseqüències obliga a canvis profunds en els hàbits dels parlants. Exemples de frases “normals” que ja no ho serien:

- En Pere, la Maria, la Mercè i la Laura són germans
- Entrevistarà un a un els diputats elegits (suposem paritat)
- Quan tots els candidats haguin estat seleccionats, se'ls entrevistarà un a un
- Dilluns començarà a treballar el primer dels 4 enginyers contractats
- XXX és un dels ministres més influents del govern

(segueix...)

Neologia sintàtica

- Tothom és bo per protestar, però...
- Ningú no n'ha quedat satisfet
- El director és membre nat de la Comissió
- Tots tres estan espantats d'ells mateixos
- Ningú no sembla disposat a jugar-se-la
- Col·legi de Doctors i Llicenciats

Neologia sintàtica

3) També cal tenir en compte que l'associació gènere-sexe no és tan profunda:

- En Joan és una criatura encantadora
- En Joan és una persona encantadora
- En Joan és una autoritat en la matèria
- Girafa, balena, hiena, guineu, àgila, tortuga, són femenins que s'apliquen als mascles.

Neologia sintàtica

4) I encara es pot defensar (provocació?) que amb el valor genèric del masculí, la llengua, qui amaga és l'home;

- l'ús del masculí no ens permet referir-nos exclusivament a home
- l'ús del femení sí que ens permet referir-nos exclusivament a dona

(Un extraterrestre ho consideraria un tracte preferent per a les dones)

Neologia sintàtica

Conclusions

- La gramàtica permet resoldre les ambigüitats discursives
- Deixem tranquil·la l'estructura de la llengua, però marquem en els diccionaris les lexicalitzacions masclistes (senyoreta, fill de puta...)
- Canviem els hàbits masclistes de la societat i llavors la informació morfològica sobre el sexe no serà rellevant.

jaume.marti@upf.edu
lluis.de.yzaguirre@gmail.com